

COUS COUS DE CANÇONS

DOSSIER PEDAGÒGIC

MENÚ

- **SINOPSI DE L'ESPECTACLE**
Les diferents estades pàg. 3
- **OBJECTIUS PEDAGÒGICS I CONTINGUTS** pàg. 4
- **DESCRIPCIÓ DELS INSTRUMENTS** pàg. 5
- **PROPOSTA PEDAGÒGICA**
Abans de veure l'espectacle pàg. 7
- **PROPOSTA PEDAGÒGICA PER ELS ALUMNES**
Després de veure l'espectacle pàg. 8
 - 1.- Instruments pàg. 8
 - 2.- Filem prim! pàg. 10
 - 3.- Juguem a recordar i pintar! pàg. 10
 - 4.- Endevina, endevinalla! pàg. 12
 - 5.- Com estàs de ...Geografia? pàg. 13
 - 6.- A pintar! pàg. 14

SINOPSI DE L'ESPECTACLE

La història narra les vivències a través de la Mediterrània i a vegades més enllà de tres personatges, uns trobadors "buscavides" i aventurers, anomenats Robert Al-Shakrum, provinent de la llegendària Constantinopla, Martina de Gombren, filla de Catalunya. En aquest periple van viure moltes aventures, van conèixer al violinista Jordi François, i sobretot van aprendre moltes coses sobre la cultura, la música i els instruments de cada un dels països que van visitar .

El viatge s'inicia a Ripoll i acaba a Mallorca recorrent el Mediterrani en els sentit de les agulles del rellotge. Aquest trajecte te diferents estades, que corresponen a cada país visitat.

Les diferents estades:

- 1) **Catalunya:** acompanyats del *saz*, *violí* i *pandereta*, interpretarem una jota, cantada en català , "*El tragner*".
- 2) **França:** amb el *violí* i el *saz* farem la cançó franco-argelina "*La belle brune*", cantada en les dues llengües.
- 3) **Sèrbia:** descobrirem el *santur*, i acompanyats del *violí* i unes *bases musicals*, cantarem en serbi la dansa del "*Ajde Jano*".
- 4) **Macedònia:** amb el *pandero*, *pandereta* i el *violí*, farem la cançó "*Ayde vino piyam*" cantada en Macedoni.
- 5) **Grècia:** acompanyats del *kanun* i unes *bases musicals*, farem la cançó sefardí (judeo-espanyol) "*Los guisados de las berengenas*".
- 6) **Turquia:** amb el delicat *tar*, *violí* i *veu* viatjarem amb el tema "*Canim turquiyem*".
- 7) **Israel:** acompanyats del *santur*, el *violí* i unes *bases musicals*, tocarem la cançó "*Chitxi Bonitchi*" d'origen judeo-espanyol.
- 8) **Tunísia:** ballarem amb el *darbouka*, el *violí* i unes *bases musicals*, el tema "*Param param*", cantat en àrab.
- 9) **Algèria:** amb el so dels "*cascavells*", *tar*, el *violí* i unes *bases musicals* farem la cançó "*Pluf tizen tizen*", cantada en àrab.
- 10) **Marroc:** amb el *bendir* i els *krabs* cantarem el tema bereber "*Sidi hbibi*".
- 11) **Andalusia:** creuarem l'estret de Gibraltar amb "*La Tarara*", acompanyats del *saz* i el *violí*.
- 12) **Mallorca:** cantarem un tema en mallorquí, "*So de pastera*", amb el *saz* i el *violí*.

OBJECTIUS PEDAGÒGICS I CONTINGUTS

Objectius didàctics

- Gaudir i participar de l'espectacle i de la música en directe.
- Conèixer instruments que no formen part de la cultura occidental i familiaritzar-se visualment i auditivament amb ells.
- Adonar-se de les característiques morfològiques d'aquets instruments tant peculiars i de la forma en que és toquen.
- Experimentar amb altres ritmes que no son propis de la música occidental.
- Propiciar el interès per conèixer les diferents cultures que envolten la Mediterrània.
- Estimular l'interès per la fantasia i el teatre.
- Respectar i reconèixer la pròpia diversitat a l'escola i a la societat que ens envolta.

Continguts

Conceptuals

- La música popular i les cultures mediterrànies.
- Els instruments.
- Les cançons.
- El llenguatge corporal.

Procediments

- Audició de les peces durant del concert.
- Atenció al desenvolupament de l'espectacle.
- Observació de les característiques dels instruments que surten a l'espectacle i reconèixer els diferents sons de cadascun d'ells.

Actitudinals:

- Interès per seguir la història argumental i per descobrir músiques, instruments i ritmes que no ens són tant familiars culturalment.
- Valoració dels diferents llenguatges presents a l'espectacle: auditiu, corporal, visual.
- Empatia per la feina dels músics- actors.
- Disfrutar i participar de la obra i de la música en directe.

DESCRIPCIÓ DELS INSTRUMENTS

El Saz

S'utilitza bàsicament en la música popular turca. Es un cordòfon de corda pinçada de la família dels llaüts de mànec llarg. Té el cos en forma de mitja gota d'aigua i un mànec estret, de longitud variable; els trasts son mòbils cosa que ens permet canviar l'afinació del instrument depenen del "makam" (que és com els àrabs i turcs anomenen a les escales) de cada cançó. Té set cordes de metall.

El Tar

Es també un llaüt de mànec llarg, al igual que el saz, però molt més "rústic" per dir-ho de alguna manera. El seu cos té una forma com de doble pera, i la tapa està feta d'una pell molt fina i delicada. Porta tres cordes dobles de metall, i un bordó (o corda greu). El mànec es una mica més curt i gruixut que el del saz, els trasts son mòbils. Normalment es toca amb pues d'os o de metall, però també es pot utilitzar una pua allargada de plàstic, com la del saz.

El Santur

El seu nom vol dir 100 cordes, malgrat que l'instrument tan sols té 79. És una cítara de taula coneguda a Pèrsia a partir del segle X. Té una forma trapezoïdal amb cordes metàl·liques quàdruples. La successió de les cordes es molt particular, doncs cada nota es repeteix dues vegades, una en la octava greu a la dreta i una en la aguda a la esquerra. Es de la família dels cordòfons percudits i es toca amb unes delicadíssimes baquetes de fusta d'olivera. Als Balcans té un parent anomenat *Cimbalom*, que pot pesar més de 50 quilos.

El kanun

Aquest instrument es un parent jove del santur. Té el cos de ressonància poc profund i en forma de mig trapezi. És una cítara de taula amb tres cordes de "nylon", per cada nota musical té un registre d'una mica més de tres octaves, amb un total de 72 cordes. En un dels extrems de les cordes hi ha uns petits ponts metàl·lics que pugen i baixen, i que permeten canviar l'afinació de les mateixes. Aquesta peculiaritat fa que sigui més ric melòdicament que la majoria de les altres cítares. Pertany a la família dels cordòfons puntejats amb plectre o pua.

El Pandero

Es un instrument de percussió molt antic, ja conegut a Mesopotàmia fa 4000 anys, i que actualment trobem a casi tot el món. N'hi ha de molts estils diferents, però bàsicament tots tenen una forma similar. Es construeixen sobre un marc de fusta estreta i generalment circular, sobre el que s'estén una pell natural (de cabra, ovella, xai, peix...) o sintètica. La comoditat de la pell sintètica es que sempre està tensa i sona bé, cosa que no passa amb la pell natural, que necessita de calor i sequedat per assolir la tensió òptima. En alguns casos s'afegeixen al marc anells de metall o cascavells de coure (panderetes). Es de la família dels membranòfons percutits amb les mans

El Bendir

És un pandero petit, caracteritzat per tenir dos o tres cordes estirades en la part interior de la pell, que es de cabra. Aquestes cordes fan de ressonador, que de fet es el mateix principi que utilitzen les nostres caixes de bateria. La seva pell es especialment sensible a la temperatura i humitat, per la qual cosa es difícil que soni bé si no l'escalfem abans. És un membranòfon percutit amb les mans.

El darbouka

És un instrument de percussió de la família dels tambors en forma de copa. Es fabriquen col·locant una pell natural, sintètica o de plàstic, tensada sobre una mena de gerra feta de fang, metall o fusta. El darbouka es pot tocar a molta velocitat, i per això es el instrument solista dels grups de percussió. També pertany a la família dels membranòfons percutits amb les mans.

Els Krabs

Son instruments de percussió idiòfons molt senzills, de fet, son dues planxes de metall que fem entrecocar entre elles produint un so penetrant i molt rítmic.

El violí

És un instrument de fusta de la família dels cordòfons de corda fregada. Té quatre cordes metàl·liques o sintètiques, antigament de tripa. Té la caixa de ressonància primeta i amb forma de dona. S'utilitza un arc flexible de fusta i crins de cavall per a fregar les cordes. La seva forma actual té el seu origen en el s. XV a Itàlia.

PROPOSTA PEDAGÓGICA
Abans de veure l'espectacle

a) Música

Que és la música popular.

Instruments característics de la música popular mediterrània.

Les cançons: fer un recull de les cançons populars que coneguin els nens.

Composició musical: diferències entre orient i occident.

Harmonia, ritme , melodia, escales, afinacions...

Famílies d'instruments:

Treballar especialment les famílies dels instruments que surten a l'espectacle:

Instruments de corda:

Cordòfons percutits (Santur).

Cordòfons puntejats amb plectre o pua (Kanun, Saz , Tar).

Cordòfons de corda fregada (Violí).

Instruments de percussió de membrana:

Membranòfons percutits amb les mans (Pandero, Darbouka, Bendir).

Instruments de percussió idiòfons:

Idiòfons que entrecoquen contra si mateixos (Krabs).

Idiòfons per ser agitats (Cascavells).

b) Altres conceptes:

La Mediterrània més que un mar

Marc geogràfic, història, cultures, actualitat, mestissatge...

-Països de la Mediterrània que surten en l'espectacle. Situació geogràfica.

-Idiomes que trobem en l'espectacle.

-Immigració: Treballar les arrels culturals dels alumnes.

PROPOSTA PEDAGÒGICA PER ELS ALUMNES

Després de veure l'espectacle

1.-Instruments.

Les fotografies que veus a sota son d'alguns instruments que surten a l'espectacle teatral "*Mil i una nits per la mediterrània*". Hem escrit una breu descripció de cada instrument, però amb les presses ens hem oblidat de posar-hi el nom... com es diuen? Es feina teva posar-li el nom correcte: krabs, kanun, saz, darbouka, tar, bendir, santur, pandero, violí .

El..... És un cordòfon de corda pinçada de la família dels llaüts de mànec llarg. Té el cos en forma de mitja gota d'aigua i un mànec estret, de longitud variable, amb trasts mòbils, que ens permeten canviar l'afinació del instrument. Es fa servir una pua de plàstic. Té set cordes de metall.

El..... És un cordòfon de corda pinçada de la família dels llaüts de mànec llarg. El seu cos té una forma com de doble pera, i la tapa està feta de una pell molt fineta i delicada. Porta tres cordes dobles de metall i un bordó (o corda greu). El mànec és curt i gruixut, els trasts son mòbils. Normalment es toca amb pues d'os o de metall, però també és pot utilitzar una pua allargada de plàstic.

El..... El seu nom vol dir 100 cordes, malgrat que el instrument tan sols té 79. És una cítara de taula coneguda a Pèrsia a partir del segle X. Té una forma trapezoïdal amb cordes metàl·liques quàdruples. Cada nota es repeteix dues vegades, una en la octava greu a la dreta i una en la aguda a la esquerra. Aquest instrument s'ha de tocar assegut. És de la família dels cordòfons percudits i es percudeixen les cordes amb unes baquetes de fusta d'olivera molt delicades.

El..... Té el cos de ressonància poc profund i en forma de mig trapezi, amb 72 cordes de "nylon". En un dels extrems de les cordes hi ha uns petits ponts metàl·lics que pugen i baixen, i que permeten canviar l'afinació de les cordes. Pertany a la família dels cordòfons puntejats amb plectre o pua, doncs es fan servir unes pues que van fixades amb unes anelles als dits.

El..... Instrument de percussió molt antic, conegut a Mesopotàmia fa 4000 anys. N'hi ha de molts estils diferents. Es construeixen sobre un marc de fusta estreta i circular sobre el que s'estén una pell natural (de cabra, ovella, xai, peix...) o

sintètica. En alguns casos s'afegeixen al marcs anells de metall o cascavells de coure, com les "panderetes". És de la família dels membranòfons percudits amb les mans.

El..... És de la mateixa família que els Es caracteritza per tenir dos o tres cordes estirades en la part interior de la pell, que és de cabra. Aquestes cordes fan de ressonador, que de fet és el mateix principi que utilitzen les nostres caixes de bateria. La pell és especialment sensible a la temperatura i humitat, per la qual cosa és difícil que soni bé si no l'escalfem abans. És un membranòfon percudit amb les mans.

El..... És un instrument de percussió de la família dels tambors en forma de copa. Es fabriquen col·locant una pell natural, sintètica o de plàstic, tensada sobre una mena de gerra feta de fang, metall o fusta. Es pot tocar a molta velocitat, i per això és el instrument solista dels grups de percussió. També pertany a la família dels membranòfons percudits amb les mans.

Els..... Son instrument de percussió. Al ser dues de planxes de metall quant les fem entrecocar entre elles, produeix un so penetrant. Son de la família del idiòfons.

El..... És un instrument de la família dels cordòfons de corda fregada. Son construïts amb fusta, té 4 cordes, antigament eren cordes de tripa, actualment metàl·liques o sintètiques. Tenen caixa de ressonància primeta amb forma de dona i s'utilitza un arc flexible de fusta i crins de cavall. Té el seu origen en el s. XV a Itàlia.

2.- Filem prim!

Relaciona amb unes fletxes les famílies i els instruments:

**Cordòfons
percudits.**

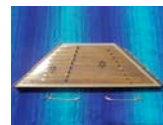
**Cordòfons
puntejats amb plectre.**

Cordòfons de corda fregada.

**Membranòfons
percudits amb les mans.**

**Idiòfons
que entrexoquen ells mateixos.**

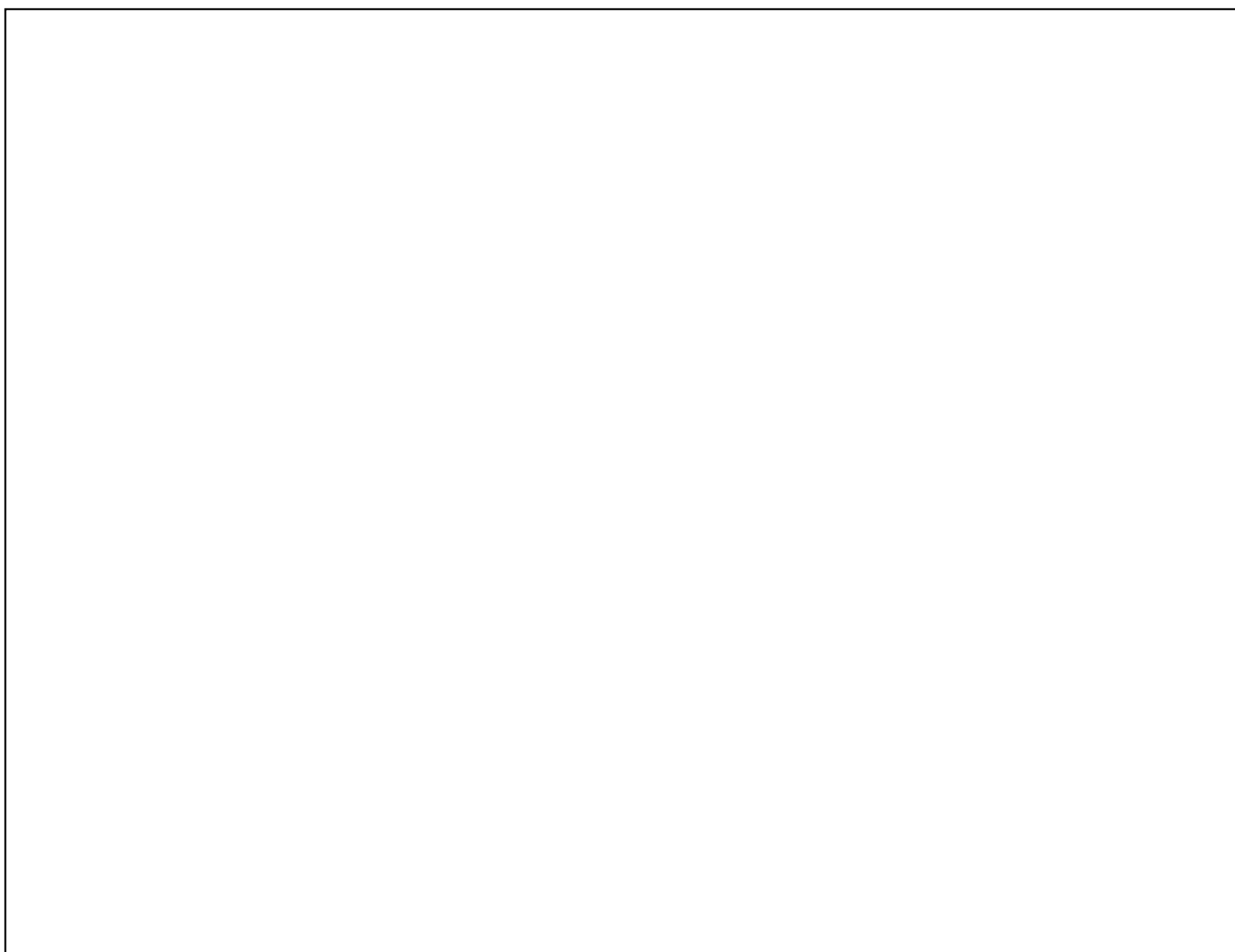
3.-Juguem a recordar i pintar!.

Explica quin instrument de l'espectacle t'ha agradat mes i perquè:

Perquè sonin els instruments que veus en la fotografia, son necessaris alguns estris que es fan servir per a fer-los sonar. Sabries posar, a sota de cada fotografia, el nom d'aquests estris tant necessaris corresponent a cada instrument?: arc, plectres o pues, baquetes.

Ets un bon pintor...? Et proposem que treguis els teus dots de dibuixant i dibuixis un dels instruments que surten a l'espectacle.

4.-Endevina, endevinalla!.

Digues si es veritat o fals:

- a) **Afinar un instrument com el kanun es molt fàcil, doncs tan sols te tres cordes:**
- b) **En la música d'orient i occident no hi han diferències:**
- c) **El darbouka és un instrument de percussió:**
- d) **Els krabs son típics de la música popular catalana:**
- e) **El santur té més cordes que el kanun:**
- f) **El tar és un instrument que té una tapa de pell i per això es molt delicat:**
- g) **El pandero és un instrument molt modern:**
- h) **Els plectres son pues, que serveixen per pinçar les cordes i les fem servir per a tocar el kanun:**
- i) **Una pandereta i un pandero son de la mateixa família:**
- j) **El santur és un instrument que es toca de peu:**
- k) **En la Mediterrània tots els països parlen el mateix idioma:**
- l) **A Argèlia una antiga costum, regalava sardines amb oli i cacauets:**
- m) **Macedònia no és un país, es una barreja de fruites:**
- n) **Al Marroc es pot viatjar amb camell:**
- o) **Travessant l'estret de Gibraltar podem anar del Marroc a Espanya:**

5.-Com estàs de ...Geografia?

Durant el nostre viatge hem visitat molts països i regions: Macedònia, Marroc, Sèrbia, Mallorca, Grècia, Turquia, Catalunya, Algèria, Andalusia, Israel, Tunísia, França.

Posa a sota de cada bandera, el nom del país o regió que correspongui:

Seguidament escriu el nom del país on has nascut i comparteix amb els teus companys de classe, alguna cançó popular que recordis:

6.-A pintar!.

Fes un dibuix on quedi reflectit allò que més t'agrada't de l'espectacle

